

НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ О.О.БОГОМОЛЬЦЯ
Кафедра описової та клінічної анатомії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор закладу вищої освіти
З науково-педагогічної та навчальної роботи
д.мед.н., професор Олег Власенко
«__» серпня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Клінічна анатомія та оперативна хірургія в тому числі з особливостями
дитячого віку»

Освітній рівень : другий (магістерський) рівень вищої освіти
Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я»
Спеціальність: 228 «Педіатрія»
Освітня програма: ОПП «Педіатрія»

2024-2025 навчальний рік

1.Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		Денна форма навчання
Кількість кредитів - 3	Галузь знань – 22 «Охорона здоров'я»	Вибірковий компонент
Модуль -1	Спеціальність – 228 «Педіатрія»	Рік підготовки
Змістових модулів – 5		2-й рік
Індивідуальне науково-дослідне завдання – мультимедійна презентація з сучасних оперативних втручань		Семестр
Загальна кількість кредитів/ годин - 90		3 (4)-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента - 4		Освітній рівень- другий (магістерський) рівень вищої освіти
		10 год.
		Практичні заняття:
		20 год.
		Лабораторні:
		-
		Самостійна робота:
		60 год.
		Індивідуальні завдання:
		Протокол операції
		Вид контролю:
		Диференційний залік

2.Мета, очікувані результати навчання та критерії результатів навчання

Мета. Набуття кожним студентом компетентностей з клінічної анатомії та оперативної хірургії, необхідних для обґрунтування клінічного діагнозу, розуміння патогенезу різних захворювань, розвитку можливих ускладнень, технічних прийомів оперативних втручань.

Завдання навчальної дисципліни відповідно до освітньої програми

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування у здобувачів освіти компетентностей:

Загальні компетентності:

- ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК 2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК 3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 4. Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професійної діяльності.
- ЗК 5. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
- ЗК 6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- ЗК 7. Здатність працювати в команді.
- ЗК 8. Здатність до міжособистісної взаємодії.
- ЗК 10. Здатність використовувати інформаційні і комунікаційні технології.
- ЗК 11. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК 12. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.
- ЗК 13. Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем.
- ЗК 14. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- ЗК 15. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (ФК)

- ФК 21. Зрозуміло і неоднозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.
- ФК 23. Здатність розробляти і реалізовувати наукові та прикладні проекти у сфері охорони здоров'я.
- ФК 24. Дотримання етичних принципів при роботі з пацієнтами, лабораторними тваринами.
- ФК 25. Дотримання професійної та академічної доброчесності, нести відповідальність за достовірність отриманих наукових результатів.

Програмні результати навчання (ПРН)

- ПРН1. Мати ґрунтовні знання із структури професійної діяльності. Вміти здійснювати професійну діяльність, що потребує оновлення та інтеграції знань. Нести відповідальність за професійний розвиток, здатність до подальшого професійного навчання з високим рівнем автономності.

ПРН2. Розуміння та знання фундаментальних і клінічних біомедичних наук, на рівні достатньому для вирішення професійних задач у сфері охорони здоров'я.

ПРН3. Спеціалізовані концептуальні знання, що включають наукові здобутки у сфері охорони здоров'я і є основою для проведення досліджень, критичне осмислення проблем у сфері медицини та дотичних до неї міждисциплінарних проблем.

ПРН21. Відшукувати необхідну інформацію у професійній літературі та базах даних інших джерелах, аналізувати, оцінювати та застосовувати цю інформацію.

ПРН22. Застосовувати сучасні цифрові технології, спеціалізоване програмне забезпечення, статистичні методи аналізу даних для розв'язання складних задач охорони здоров'я.

ПРН24. Організувати необхідний рівень індивідуальної безпеки (власної та осіб, про яких піклується) у разі виникнення типових небезпечних ситуацій в індивідуальному полі діяльності.

ПРН25. Зрозуміло і однозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефахівців.

ПРН27. Вільно спілкуватися державною та англійською мовою, як усно так і письмово для обговорення професійної діяльності, досліджень та проектів.

Пререквізити учбової дисципліни:

- базується на вивченні студентами анатомії людини, медичної біології, гістології, цитології і ембріології, біофізики, латинської мови.

Кореквізити учбової дисципліни:

- базується на вивченні студентами патоморфології, патофізіології, пропедевтики внутрішньої медицини, загальної хірургії в тому числі сестринської практики, базовими медичними навичками в хірургічному відділенні інтегрується з цими дисциплінами.

Постреквізити учбової дисципліни:

- закладає основи для вивчення студентами деонтології, усіх клінічних дисциплін і в майбутній професійній діяльності.

Критерії оцінювання результатів навчання

Поточний контроль передбачає 100% опитування студентів групи з обов'язковим оцінюванням всіх складових елементів заняття: тестового контролю, усного опитування, опису препаратів (прийом практичних навичок) і перевірки самостійної роботи студентів. На кожному практичному занятті викладач оцінює знання кожного студента за загальною шкалою оцінювання «5-4-3-2», визначає середню арифметичну оцінку (за кожен складову), яку переводить у бали згідно розподілу, визначеного кафедрою. Якщо під час визначення балів за заняття середньоарифметична оцінка становить «2», то це відповідає 0 кількості балів. Вага кожної теми у межах терміну вивчення дисципліни однакова.

Відмінно (“5”) - Студент правильно, чітко і логічно і повно відповідає на всі стандартизовані питання. Стабільно правильно вживає анатомічні і хірургічні терміни. Робить узагальнення матеріалу, доповнює свою відповідь знанням додаткової літератури. Правильно ідентифікує хірургічний інструментарій і дає чітку відповідь про мету його застосування під час оперативного втручання.

Добре (“4”) - Студент правильно, інколи за допомогою пояснювальних питань, відповідає на стандартизовані питання поточної теми. Правильно вживає анатомічні і хірургічні терміни. З окремими помилками проводить ідентифікацію хірургічного інструментарію і дає неповну відповідь про мету його застосування під час оперативного втручання.

Задовільно (“3”) - Студент неповно, за допомогою пояснювальних питань, відповідає на стандартизовані питання. Не може самостійно побудувати чітку, логічну відповідь. Неповно вживає анатомічні і хірургічні терміни. З помилками ідентифікує хірургічний інструментарій і не дає відповіді про мету його застосування під час оперативного втручання.

Незадовільно (“2”) - Студент не знає матеріалу або відповідає на поставлені питання поточної теми недостатньо, неповно, не може побудувати логічну відповідь, не відповідає на додаткові питання, не розуміє змісту навчального матеріалу. Неправильно ідентифікує хірургічний інструментарій і не дає відповіді про мету його застосування під час оперативного втручання.

Критерієм успішного проходження студентом підсумкового оцінювання є отримання мінімальних оцінок за кожним запланованим результатом навчальної дисципліни.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. «Вступ до клінічної анатомії та оперативної хірургії».

Тема 1. Вступ до клінічної анатомії та оперативної хірургії

Історія розвитку навчальної дисципліни «Клінічна анатомія та оперативна хірургія, в тому числі з особливостями дитячого віку».

Предметне поле і завдання клінічної анатомії. Методи топографо-анатомічного дослідження.

Предметне поле і завдання оперативної хірургії. Класифікація хірургічних операцій. Етапи оперативних втручань. Принципи оперативних втручань.

Тема 2. Первинна хірургічна техніка.

Хірургічний інструментарій і зшивальна апаратура.

Техніка роз'єднання і з'єднання тканин. Сучасний шовний матеріал та зшиваюча апаратура. Шви. Вузли Тимчасова та остаточна зупинка кровотечі. Класифікація та принципи місцевого знеболювання. Принципи первинної хірургічної обробки ран.

Змістовий модуль 2. «Клінічна анатомія та оперативна хірургія голови та шиї, в тому числі з особливостями дитячого віку»

Тема 3. Клінічна анатомія та оперативна хірургія голови, в тому числі з особливостями дитячого віку .

Клінічна анатомія ділянок мозкового відділу голови.

Клінічна анатомія мозкових оболонок і міжоболонних просторів. Первинна хірургічна обробка ран мозкового відділу голови, в тому числі з особливостями дитячого віку . Гематоми мозкового відділу голови. Трепанация черепа (декомпресивна і кістково-пластична). Антротомія.

Поняття про хірургічні втручання при внутришньочерепних гематомах та крововиливах. Краніонавігація.

Тема 4. Клінічна анатомія і оперативна хірургія ділянок та органів шиї, в тому числі з особливостями дитячого віку .

Клінічна анатомія ділянок та трикутників шиї, в тому числі з особливостями дитячого віку . Клінічна анатомія фасцій та клітковинних просторів шиї, шляхи розповсюдження запальних процесів, в тому числі з особливостями дитячого віку . Судини та нерви шиї. Оголення і перев'язка зовнішньої та загальної сонних артерій. Вагосимпатична блокада за О.В.Вишневським та М.Н.Бурденко. Первинна хірургічна обробка ран шиї, в тому числі з особливостями дитячого віку . Операції при запальних та гнійних процесах шиї.

Клінічна анатомія органів шиї (гортань, трахея, глотка, стравохід, щитоподібна залоза) , в тому числі з особливостями дитячого віку . Трахеостомія та конікотомія. Інтубація трахеї. Операції на щитоподібній залозі.

Змістовий модуль 3. «Клінічна анатомія та оперативна хірургія ділянок і органів грудної порожнини, в тому числі з особливостями дитячого віку и»

Тема 5. Клінічна анатомія і оперативна хірургія грудної стінки, в тому числі з особливостями дитячого віку .

Клінічна анатомія грудної стінки. Клінічна анатомія молочної залози. Міжреброві простори: їх будова та вміст. Операції на молочної залозі при маститах, при доброякісних і злоякісних пухлинах. Резекція ребра. Хірургічні доступи до стравоходу, легень, серця.

Тема 6. Клінічна анатомія та оперативна хірургія органів грудної порожнини, в тому числі з особливостями дитячого віку .

Клінічна анатомія плеври та легень, органів переднього та заднього середостіння. Пункція плеври. Види пневмотораксу. Техніка закриття пневмотораксу. Пульмонектомія. Резекція частки (зони) та сегмента легень.

Клінічна анатомія серця та осердя, в тому числі з особливостями дитячого віку . Операції при пораненні серця. Хірургічне лікування вад серця. Принципи екстракорпорального кровообігу (апарати штучного кровообігу). Трансплантація серця.

Змістовий модуль 4. «Клінічна анатомія та оперативна хірургія ділянок і органів порожнин живота та тазу, в тому числі з особливостями дитячого віку у»

Тема 7. Клінічна анатомія і оперативна хірургія передньо-бічної стінки живота, в тому числі з особливостями дитячого віку .

Клінічна анатомія передньо-бічної стінки живота (пошарова будова ділянок, кровопостачання, іннервація, венозний та лімфатичний відтік).

Поняття та класифікація гриж передньо-бічної стінки живота. Клінічна анатомія пахвинної ділянки та пахвинного каналу. Хірургічна анатомія вроджених, косих та прямих пахвинних гриж. Операції при косих та прямих пахвинних грижах. Оперативне лікування вродженої, защемленої і ковзної гриж.

Клінічна анатомія стегнового каналу, ділянки пупка та білої лінії живота. Хірургічна анатомія та оперативне лікування стегнових, пупкових гриж та гриж білої лінії живота.

Ендоскопічна анатомія передньо-бічної стінки живота. Лапароскопічні методи лікування гриж передньо-бічної стінки живота.

Тема 8. Клінічна анатомія і оперативна хірургія органів черевної порожнини, в тому числі з особливостями дитячого віку .

Порожнина живота: частини. Черевна порожнина: стінки, вміст.

Клінічна анатомія очеревини. Очеревинна порожнина, її вміст. Варіанти відношення внутрішніх органів до очеревини. Поверхи очеревинної порожнини. Сумки, канали, закутки.

Клінічна анатомія шлунка, печінки, жовчного міхура та жовчних шляхів, тонкої кишки, товстої кишки, селезінки.

Хірургічні доступи до органів черевної порожнини.

Кишкові шви. Резекція кишок. Види ентероанастомозу: кінець в кінець, бік в бік, кінець в бік.

Операції на шлунку: розсічення, шов шлунку, ушивання проривної виразки шлунку, гастростомії, гастроентеростомії, резекції, ваготомії та дренажні операції.

Операції на печінці (шов печінки, резекція печінки), жовчному міхурі та жовчних протоках (холецистектомія – способи та техніка). Лапароскопічна методи холецистектомії. Видалення селезінки.

Оперативні доступи до червоподібного відростка. Видалення червоподібного відростка. Способи обробки його кукси. Ретроградне видалення червоподібного відростка. Лапароскопічна апендектомія.

Операції на кишці (ентеростомія, колостомія, протиприродний задній прохід).

Змістовий модуль 5. «Клінічна анатомія та оперативна хірургія стінок і органів тазу, в тому числі з особливостями дитячого віку а».

Тема 9. Клінічна анатомія та оперативна хірургія стінок і органів таза.

Клінічна анатомія таза, в тому числі з особливостями дитячого віку 0

Клінічна анатомія органів чоловічого і жіночого таза (сечового міхура, передміхурової залози та сім'яних міхурців, матки і її придатків, прямої кишки).

Оперативні доступи до органів малого тазу. Високий розтин сечового міхура. Прокол та катетеризація сечового міхура. Надлобкова чрезміхурова аденомектомія.

Операції при позаматковій вагітності. Кесарів розтин.

Операції при геморої.

Змістовий модуль 6. « Клінічна анатомія та оперативна хірургія кінцівок, в тому числі з особливостями дитячого віку ».

Тема 10. Клінічна анатомія та оперативна хірургія верхніх кінцівок, в тому числі з особливостями дитячого віку

Клінічна анатомія ділянок верхньої кінцівки: надпліччя, пахвової ямки, плеча, ліктьової ямки, передпліччя, зап'ястка та кисті.

Проекційні лінії підключичної артерії, пахвової артерії, судинно-нервового пучка плеча, променевої та ліктьової артерій. Фасції та клітковинні простори верхньої кінцівки. Оперативні доступи до підключичної та пахвової артерій, плечової артерії та серединного нерва, ліктьової артерії та ліктьового нерва, променевої артерій та променевого нерва.

Фасції та клітковинні простори, шляхи розповсюдження гнійних процесів. Шляхи розповсюдження гнійних процесів на верхній кінцівці. Принципи операцій при лікуванні різних панариціїв та флегмон кисті, передпліччя та ліктьової ямки, плеча та надпліччя.

Клінічна анатомія плечового, ліктьового, променево-зап'ясткового, п'ястково-фалангових, міжфалангових суглобів та їх зв'язковий апарат (проекція суглобових щілин, суглобова капсула, її слабкі місця, синовіальні завороти, кровопостачання і іннервація, колатеральний кровообіг ділянки суглобів).

Тема 11. Клінічна анатомія та оперативна хірургія нижніх кінцівок, в тому числі з особливостями дитячого віку .

Клінічна анатомія ділянок нижньої кінцівки: сідничної, стегна, підколінної ямки, гомілки, стопи.

Проекційні лінії сідничного нерва. сідничної ділянки, стегнової та підколінної артерій, великої підшкірної вени, судинно-нервових пучків гомілки та стопи. Оперативні доступи до стегнової та підколінної артерій, сідничного нерва в середній третині стегна, передньої та задньої великогомілкових артерій та гомілкових нервів на різних рівнях.

Фасції та клітковинні простори, шляхи розповсюдження гнійних процесів на нижній кінцівці. Принципи операцій при лікуванні різних панариціїв та флегмон стопи, гомілки, стегна та сідничної ділянки.

Клінічна анатомія кульшового, колінного, надп'ястково-гомілкового суглобів (проекція суглобових щілин, суглобова капсула, слабкі місця капсули, синовіальні завороти, кровопостачання та іннервація, колатеральний кровообіг ділянки суглобів).

Тема 12. Операції на кінцівках, в тому числі з особливостями дитячого віку .

Принципи і техніка первинної хірургічної обробки ран кінцівок, в тому числі з особливостями дитячого віку .

Операції на судинах кінцівок. З'єднання судин. Дезоблітерація магістральних артерій і реваскуляризація органів і тканин (емболектомія (тромбемболектомія), ендартеректомія (тромбендартеректомія), резекція артерії з прямим анастомозом, реімплантацією або пластикою артерії, обхідне шунтування, протезування, ендовазальна балонна ангіопластика і стентування).

Операції на венах (венесекція, ендовазальне встановлення кава-фільтрів).
Пункція та катетеризація центральних вен.

Операції на кістках (остеотомія, екстра- і інтрамедулярний остеосинтез, остеотомія, кісткова пластика).

Операції на плечовому, ліктьовому, кульшовому, колінному, над'яtkово-гомільковому суглобах (пункція та артроскопія, артротомія, артроліз, артропластика, артродез, артрориз, ендопротезування).

Загальні принципи ампутації. Класифікація ампутацій. Ампутації і екзартикуляції на верхній кінцівці (ампутація фаланг пальців кисті, кісток п'ястка, передпліччя та плеча). Ампутації і екзартикуляції на нижній кінцівці (екзартикуляцію пальців за Гаранжо, ампутацію стопи за Шарпом, ампутація стопи за Лісфранком, ампутація стопи за Шопаром, екзартикуляція стопи за Саймом, кістково-пластична ампутація гомілки за М.І.Пироговим, фасціопластична ампутація гомілки, ампутації стегна)

4. Структура навчальної дисципліни

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Денна форма					
	усього	В тому числі				
Л		П	лаб	інд	СРС	
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1. Вступ до клінічної анатомії та оперативної хірургії						
Тема 1. Вступ до клінічної анатомії та оперативної хірургії	2,5	0,5	-	-	-	2
Тема 2. Хірургічні інструменти. Первинна хірургічна техніка.	7	-	4	-	-	3
Разом за змістовим модулем 1	9,5	0,5	4	-	-	5
Змістовий модуль 2. Клінічна анатомія та оперативна хірургія голови та шиї, в тому числі з особливостями дитячого віку						
Тема 3. Клінічна анатомія та оперативна хірургія голови	6,5	1,5		-	-	5
Тема 4. Клінічна анатомія та оперативна хірургія ділянок та органів шиї.	7	2		-	-	5
Разом за змістовим модулем 2	13,5	3,5		-	-	10
Змістовий модуль 3. Клінічна анатомія та оперативна хірургія ділянок грудей та органів грудної порожнини, в тому числі з особливостями дитячого віку						
Тема 5. Клінічна анатомія та оперативна хірургія грудної стінки	4		2	-	-	2
Тема 6. Клінічна анатомія та оперативна хірургія легенів та серця	7		2	-	-	5
Разом за змістовим модулем 3	11		4	-	-	7
Змістовий модуль 4. Клінічна анатомія та оперативна хірургія ділянок						

стінок живота та органів порожнин живота та тазу, в тому числі з особливостями дитячого віку						
Тема 7. Клінічна анатомія і оперативна хірургія передньо-бічної стінки живота.	10	2	2			6
Тема 8. Клінічна анатомія і оперативна хірургія органів черевної порожнини.	16		6			10
Тема 9. Клінічна анатомія та оперативна хірургія стінок і органів тазу.	10	2				8
Разом за змістовим модулем 4	36	4	8			24
Змістовий модуль 5. Клінічна анатомія та оперативна хірургія кінцівок, в тому числі з особливостями дитячого віку						
Тема 10. Клінічна анатомія та оперативна хірургія верхніх кінцівок	6		2			4
Тема 14. Клінічна анатомія та оперативна хірургія нижніх кінцівок	6		2			4
Тема 15. Оперативні втручання на кінцівках	8	2				6
Разом за змістовим модулем 5	20	2	4			14
Усього годин	90	10	20	-		60

5. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ до клінічної анатомії та оперативної хірургії. Клінічна анатомія та оперативна хірургія голови, в тому числі з особливостями дитячого віку . Клінічна анатомія мозкових оболонок і міжоболонних просторів. Схема черепно-мозкової топографії. Хірургічна анатомія внутрішньочерепних гематом. Трепанція черепа (декомпресивна і кістково-пластична). Антротомія. Первинна хірургічна обробка ран мозкового відділу голови	2
2	Клінічна анатомія фасцій та клітковинних просторів шиї, в тому числі з особливостями дитячого віку . Шляхи поширення нагнійних процесів. Операції при запальних та гнійних процесах шиї. Оголення і перев'язка зовнішньої та загальної сонних артерій. Вагосимпатична блокада за О.В.Вишневським та М.Н.Бурденко. Первинна хірургічна обробка ран шиї. Трахеостомія та конікотомія. Інтубація трахеї. Операції на щитоподібній залозі.	2
3	Поняття та класифікація гриж передньо-бічної стінки живота. Хірургічна анатомія вроджених, косих та прямих пахвинних гриж, стегнових, пупкових гриж та грижі білої лінії живота, в тому числі з особливостями дитячого віку .	

	Операції при пахвинних, стегнових та пупкових грижах. Оперативне лікування вродженої, защемленої та ковзної гриж, в тому числі з особливостями дитячого віку .	
4	Фасції і клітковинні простори таза, в тому числі з особливостями дитячого віку . Оперативні доступи до органів малого тазу. Високий розтин сечового міхура. Прокол та катетеризація сечового міхура Операції при позаматковій вагітності. Операції при геморої.	
5	Оперативні втручання на судинах кінцівок. Ампутації і екзартикуляції кінцівок, в тому числі з особливостями дитячого віку . Принципи і техніка первинної хірургічної обробки ран кінцівок.	
	Усього	4

6. Теми семінарських занять(-)

7. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Хірургічний інструментарій	2
2	Первинна хірургічна техніка. Шви. Вузли Тимчасова та остаточна зупинка кровотечі.	2
3	Клінічна анатомія молочної залози, в тому числі з особливостями дитячого віку . Операції на молочній залозі при маститах, при доброякісних і злоякісних пухлинах. Резекція ребра. Оперативні доступи до органів грудної порожнини.	2
4	Клінічна анатомія органів грудної порожнини, в тому числі з особливостями дитячого віку Операції при пораненні серця. Хірургічне лікування вад серця.	2
5	Поняття та класифікація гриж передньо-бічної стінки живота. Хірургічна анатомія вроджених, косих та прямих пахвинних гриж, стегнових, пупкових гриж та грижі білої лінії живота, в тому числі з особливостями дитячого віку . Операції при пахвинних, стегнових та пупкових грижах. Оперативне лікування вродженої, защемленої та ковзної гриж, в тому числі з особливостями дитячого віку .	2
6	Кишкові шви. Резекція кишок. Ентероанастомози	2
7	Хірургічні доступи до шлунку. Операції на шлунку: розсічення, шов шлунку, гастростомії, гастроентеростомії, резекції. Операції на печінці (шов печінки, резекція печінки), жовчному міхурі та жовчних протоках (холецистектомія – способи та техніка).	2

8	Оперативна хірургія тонкої кишки та товстої товстої кишки, в тому числі з особливостями дитячого віку . Апендектомія, в тому числі з особливостями дитячого віку . Оперативні доступи до червоподібного відростка. Видалення червоподібного відростка. Способи обробки його куку, в тому числі з особливостями дитячого віку и. Ретроградне видалення червоподібного відростка.	2
9	Клінічна анатомія ділянок хірургія верхніх кінцівок, в тому числі з особливостями дитячого віку . Оперативні доступи до пахвової, підключичної, плечової, променевої і ліктьових артерій. Клінічна анатомія фасцій та клітковинних просторів верхніх кінцівок. Шляхи поширення гнійних процесів. Розрізи при панариціях і флегмонах кисті і передпліччя.	2
10	Клінічна анатомія ділянок нижніх кінцівок, в тому числі з особливостями дитячого віку . Оперативні доступи до судин та нервів на стегні, гомілці і стопі. Клінічна анатомія фасцій та клітковинних просторів нижніх кінцівок. Шляхи поширення гнійних процесів.	2
	Усього	20

8. Теми лабораторних занять(-)

9. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Історія розвитку навчальної дисципліни «Клінічна анатомія та оперативна хірургія». Предметне поле і завдання клінічної анатомії. Методи топографо-анатомічного дослідження. Предметне поле і завдання оперативної хірургії. Класифікація хірургічних операцій. Етапи оперативних втручань. Принципи оперативних втручань.	2
2	Принципи первинної хірургічної обробки ран. Мікрохірургічна техніка. Сучасний шовний матеріал та зшиваюча апаратура. Техніка підшкірних, внутрішньом'язових, внутрішньовенних, внутрішньоартеріальних ін'єкцій і вливань. Венесекція та венепункція. Види місцевого знеболювання.	3
3	Клінічна анатомія та оперативна хірургія мозкового відділу голови та порожнини черепа. Кровообіг та іннервація мозкового відділу голови та порожнини черепа. Вроджені вади мозкового черепа.	5
4	Клінічна анатомія ділянок шиї. Серединні і бокові кисти та	5

	свищі шиї, методи їх хірургічного лікування. Аневризми сонних артерій і техніка операцій при них. Операції при флебектазії яремних вен. Операції при кривошиї. Клінічна анатомія органів шиї (гортань, трахея, глотка, стравохід, щитоподібна залоза). Оперативні доступи до шийної частини стравоходу.	
5	Вади розвитку молочної залози.	2
6	Клінічна анатомія та оперативна хірургія плеври, легень, органів переднього і заднього середостіння. Пункція плеври. Види пневмотораксу. Техніка закриття пневмотораксу. Пульмонектомія. Резекція частки (зони) та сегмента легень. Клінічна анатомія серця та осердя. Операції при пораненні серця. Хірургічне лікування ішемічної хвороби серця (ендокоронарні втручання, аорто-коронарне шунтування). Принципи екстракорпорального кровообігу (апарати штучного кровообігу). Вродженні та набуті вади серця, принципи їх хірургічного лікування. Трансплантація серця.	5
7	Клінічна анатомія передньо-бічної стінки живота (пошарова будова ділянок, кровопостачання, іннервація, венозний та лімфатичний відтік). Клінічна анатомія пахвинної ділянки, пахвинного та стегнового каналів. Клінічна анатомія ділянки пупка та білої лінії живота. Хірургічні доступи до органів черевної порожнини. Ендоскопічна анатомія передньо-бічної стінки живота. Лапароскопічні методи лікування гриж передньо-бічної стінки живота.	6
8	Порожнина живота: частини. Черевна порожнина: стінки, вміст. Клінічна анатомія очеревини. Очеревинна порожнина, її вміст. Варіанти відношення внутрішніх органів до очеревини. Поверхи очеревинної порожнини. Сумки, канали, закутки. Шляхи поширення нагнійних процесів. Клінічна анатомія та оперативна хірургія шлунку. Клінічна анатомія печінки, жовчного міхура та жовчних шляхів, підшлункової залози, селезінки. Лапароскопічні методи холецистектомії. Хірургічна анатомія атрезій жовчного міхура та жовчних шляхів. Операції при атрезіях жовчовивідних шляхів. Принципи операції на підшлунковій залозі при гострому та хронічному панкреатитах. Клінічна анатомія тонкої та товстої кишок. Лапароскопічна апендектомія. Операції на кишці (ентеростомія, колостомія, протиприродний задній прохід). Хірургічна анатомія вроджених вад товстої кишки: мегаколон та хвороба Гіршпрунга. Операції при	10

	мегаколон і хворобі Гіршпрунга.	
9	Клінічна анатомія таза. Фасції і клітковинні простори таза. Відділи порожнини малого тазу. Очеревинний відділ порожнини малого тазу: топографія, органи. Статеві особливості ходу очеревини. Підочеревинний відділ порожнини малого тазу: межі, органи, статеві особливості. Фасції тазу. Клітковинні простору тазу: межі, вміст, шляхи розповсюдження запальних процесів. Підшкірний відділ порожнини малого тазу: межі. Сідничо-відхідникова ямка: межі, вміст. Клінічна анатомія органів чоловічого і жіночого таза (сечового міхура, передміхурової залози та сім'яних міхурців, матки і її придатків, прямої кишки). Кесарів розтин	8
10	Клінічна анатомія плечового, ліктьового, променево-зап'ясткового, п'ястково-фалангових, міжфалангових суглобів та їх зв'язковий апарат (проекція суглобових щілин, суглобова капсула, її слабкі місця, синовіальні завороти, кровопостачання і іннервація, колатеральний кровообіг ділянки суглобів).	4
11	Клінічна анатомія кульшового, колінного, надп'яtkовогомілкового суглобів (проекція суглобових щілин, суглобова капсула, слабкі місця капсули, синовіальні завороти, кровопостачання та іннервація, колатеральний кровообіг ділянки суглобів)	4
12	Оперативні втручання на суглобах кінцівок. Операції на плечовому, ліктьовому, кульшовому, колінному, надп'яtkовогомілковому суглобах (пункція та артроскопія, артротомія, артроліз, артропластика, артрорез, артрориз, ендопротезування). Операції на кістках (остеосинтез, остеотомія, кісткова пластика). Принципи операцій на сухожилках (зшивання сухожилка, тенопластика, теноліз, тенотомія, тенодез) Ампутації і екзартикуляції на верхній кінцівці (ампутація фаланг пальців кисті, кісток п'ястка, передпліччя та плеча). Ампутації і екзартикуляції на нижній кінцівці (екзартикуляцію пальців за Гаранжо, ампутацію стопи за Шарпом. ампутація стопи за Лісфранком, ампутація стопи за Шопаром, екзартикуляція стопи за Саймом, кістково-пластична ампутація гомілки за М.І.Пироговим, фасціопластична ампутація гомілки, ампутації стегна)	6
	Усього	60

10. Індивідуальні завдання

- самостійна підготовка до практичних занять
- теоретична підготовка до наступного практичного заняття
- вирішення тематичних тестових завдань,
- вирішування тематичних ситуаційних задач

- написання оглядів літератури, рефератів та презентацій за окремими темами навчального матеріалу з використанням додаткової навчальної та наукової літератури
- ідентифікування анатомічних структур на топографоанатомічних малюнках в розділі «Самостійна робота» на сайті кафедри з наступним заповненням таблиць в зошитах для самостійної роботи
- написання протоколів операцій (письмових робіт) за встановленими темами
- виготовлення топографоанатомічних вологих препаратів
- виготовлення наочних засобів навчання (таблиць, топографоанатомічних малюнків, схем операцій та ін.)
- участь та отримання призових місць у всеукраїнських та інших олімпіадах з навчальних дисциплін

Рекомендовані теми протоколів операцій (письмових робіт)

1. Кістковопластична трепанація черепа, в тому числі з особливостями дитячого віку .
2. Антротомія, в тому числі з особливостями дитячого віку .
3. Розкриття верхньощелепної пазухи (гайморотомія).
4. Вагосимпатична блокада за О.В.Вишневським і М.Н.Бурденко.
5. Оголення сонних артерій в сонному трикутнику
6. Операції при флебектазії яремних вен.
7. Верхня та нижня трахеотомія, в тому числі з особливостями дитячого віку .
8. Субтотальна субкапсулярна струмектомія за О.В.Ніколаєвим.
9. Операція при маститі.
- 10.Операції на молочній залозі при злоякісних пухлинах.
- 11.Операції на молочній залозі при доброякісних пухлинах
- 12.Видалення легені (пульмонектомія).
- 13.Резекція частки (зони) легень (лобектомія).
- 14.Операції з приводу прямих пахвинних гриж.
- 15.Операції з приводу косих пахвинних гриж, в тому числі з особливостями дитячого віку .
- 16.Операції з приводу стегнових гриж.
- 17.Операції з приводу пупкових гриж, в тому числі з особливостями дитячого віку .
- 18.Резекція тонкої кишки
- 19.Тимчасова гастростома, в тому числі з особливостями дитячого віку
- 20.Гастроентеростомія, в тому числі з особливостями дитячого віку
- 21.Антеградна холецистектомія
- 22.Ретроградна холецистектомія
- 23.Апендектомія
- 24.Пієлолітотомія
- 25.Паранефральна блокада
- 26.Операції при позаматковій вагітності

27. Високий розтин сечового міхура
28. Доступи до пахвової артерії.
29. Доступи до підключичної артерії.
30. Доступи до плечової артерій та серединного нерва.
31. Доступи до стегнової артерії.
32. Доступи до підколінної артерії.
33. Кістково-пластична ампутація гомілки за М.Пироговим.

11. Методи навчання

- словесні (вербальні) методи навчання - інструктаж, пояснення, бесіда, консультування, дискусія навчальна;
- наочні методи навчання – ілюстрування (плакати, схеми, малюнки), демонстрація (навчальні фільми, мультимедійна презентації, біологічні засоби (труп, муляжі, музейні препарати);
- практичні методи – відтворюючі, тренувальні та творчі вправи, експеримент, моделювання.
- інтерактивні методи навчання - фронтальне опитування способом «вільного мікрофону» або «ланцюжка», ділові ігри, ситуаційні задачі або кейс-метод, робота в малих групах з елементами дебрифінгу і навчальної дискусії.

12. Методи та форми контролю, розподіл балів, які утримують студенти, оцінювання

Методи контролю: усний (опитування, виступи із ІРС, вирішування ситуаційних задач), письмовий (написання протоколів операцій), практичний (оволодіння практичними навичками), тестовий контроль.

Форми контролю: індивідуальні завдання, презентації, перелік стандартизованих питань для практичних занять, індивідуальні завдання для СРС, комплекти тестових завдань для практичних занять, ситуаційні задачі, протоколи операцій.

Розподіл балів, які отримують студенти:

Оцінка поточної успішності (поточний контроль) визначається як сума балів оцінки за роботу на кожному практичному занятті. На кожному практичному занятті проводяться такі методи поточного контролю:

- перевірка самостійної письмової роботи на кожне заняття, яка була виконана у позааудиторний час;
- ідентифікування анатомічних структур на топографоанатомічних малюнках в розділі «Самостійна робота» (платформа <https://likar.nmuofficial.com>);
- вирішення тестових завдань за темою кожного практичного заняття (платформа <https://likar.nmuofficial.com>), контроль тестових завдань.

Оцінка поточної успішності визначається за шкалою:

59 % та менше правильних відповідей	оцінка «2»
60% - 74% правильних відповідей	оцінка «3»
75 % -89 % правильних відповідей	оцінка «4»
90-100% правильних відповідей	оцінка «5».

- усна відповідь на стандартизовані питання
- розв'язування клінічних ситуаційних задач;
- контроль практичних навичок на трупах, тренажерах та біологічному матеріалі.

За кожний етап заняття і елемент поточного контролю студент отримує традиційну оцінку «5-4-3-2», із яких викладач формує середню арифметичну оцінку за заняття, яка конвертується у бали згідно шкали (розподілу). У випадку якщо під час формування середньої арифметичної традиційної оцінки за заняття студент отримує «2», то дана оцінка конвертується у 0 балів.

«5» - 18 балів

«4» - 15 балів

«3»- 11 балів

«2»- 0 балів

Контроль та оцінювання письмової роботи «Протокол операції» (не обов'язковий компонент для поглибленого вивчення дисципліни). Оцінювання «Протоколу операції» здійснюється під час відповідного практичного заняття або здійснюються викладачем індивідуально в додатковий час (від 3 до 10 балів). До суми балів поточної успішності в окремій графі академічного журналу додаються бали за «Протокол операції». Студент може виконати одну письмову роботу «Протокол операції» за весь курс дисципліни.

Контроль та оцінювання індивідуальної самостійної роботи (ІРС) (не обов'язковий компонент для поглибленого вивчення дисципліни). Індивідуальна самостійна робота (ІРС) проводиться у вигляді оглядів літератури, мультимедійних презентацій або відео матеріалів з проблемних та історичних питань клінічної анатомії, розвитку сучасних оперативних втручань тощо. Оцінювання індивідуальної самостійної роботи (ІРС) здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті або здійснюються викладачем індивідуально в додатковий час (від 8 до 4 балів) Бали оцінки ІРС зараховуються в окремій графі академічного журналу.

При засвоєнні кожної теми дисципліни за поточну навчальну аудиторну діяльність, ІРС, письмову роботу «Протокол операції» студенту виставляються оцінки за 4-ри бальною традиційною шкалою, які конвертуються у бали.

Співвідношення традиційної шкали оцінок та балів за різні форми аудиторної та індивідуальної самостійної роботи								
Практичні заняття 10 (20 годин),	5	18	ІРС - 1 робота на курс	5	10	Протокол операції 1 протокол за курс	5	10
	4	15		4	8		4	8
	3	11		3	4		3	4
	2	0		2	0		2	0

Оцінювання:

Оцінювання дисципліни здійснюється по завершенню вивчення усіх тем модуля на останньому практичному занятті.

До кінцевого контролю (диференційного заліку) допускаються студенти, які виконали всі види робіт, передбачені начальною програмою, були присутні на 75% аудиторних заняттях (практичні заняття) із тією накопиченою сумою балів впродовж вивчення дисципліни. Допуск у бальному вираженні не встановлюється.

До диференційного заліку не допускаються студенти, що пропустили 4 та більше практичних занять та вважаються такими, які не виконали навчальну програму і план з дисципліни.

Оцінювання дисципліни у формі диференційованого заліку здійснюється на підставі суми балів, що отримав студент за поточне навчання, виконання ІСР та написання протоколу оперативних втручань.

Сума балів має бути не меншою, ніж мінімально необхідна і відповідає мінімальному значенню оцінки E, тобто складає 111 балів.

Дисципліна вважається зарахованою, якщо студент за поточну навчальну діяльність набрав 111 та більше балів.

Максимальна кількість балів, що присвоюється студентам при засвоєнні дисципліни – 200 балів, яка включає поточну навчальну діяльність бали за практичні заняття, ІРС та написання протоколу).

Оцінка успішності студента з дисципліни є рейтинговою і виставляється за багатобальною шкалою і має визначення за системою ECTS та традиційною шкалою, прийнятою в Україні:

Відповідність шкал оцінок якості засвоєння навчального матеріалу

Оцінка за національною шкалою	Оцінка в балах	Оцінка за шкалою ECTS	Пояснення
Відмінно	170 - 200 балів	A	Відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)
Добре	155 - 169 балів	B	Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)
	140 - 154 балів	C	Добре (в загальному вірне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)
Задовільно	125-139	D	Задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків)
	111- 124	E	Достатньо (виконання відповідає мінімальним критеріям)
Незадовільно	60-110	FX	Незадовільно
	1-59	F	Незадовільно (з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)

13. Методичне забезпечення

- методичні рекомендації до кожного практичного заняття
- методичні рекомендації для виконання самостійної роботи до кожного практичного заняття
- методичні рекомендації для написання протоколів оперативних втручань
- база тестових завдань для кожного практичного заняття
- база ситуаційних задач для кожного практичного заняття
- перелік стандартизованих питань до кожного практичного заняття
- перелік практичних навичок

14. Рекомендована література

Базова.

1. Клінічна анатомія та оперативна хірургія. Т. 1: підручник / В.І.Півторак, О.Б.Кобзар, С.М.Білаш [та ін.] за ред. В.І.Півторака, О.Б.Кобзаря. – Вінниця: Нова Книга, 2021. – 568 с.
2. Ахтемійчук Ю.Т., Ю.М. Вовк, С.В. Дорошенко; О.Б.Кобзар; М.П.Ковальський; І.Л.Первак; В.І.Півторак; К.О.Прокопець; Н.Ю.Радомська; О.А.Радомський; М.В.Пархоменко; Т.Т.Хворостяна //Оперативна хірургія і клінічна анатомія - Київ, ВСВ “Медицина”, 2018 . – 504 с.
3. Короткий курс клінічної анатомії та оперативної хірургії: навчальний посібник / В.І.Півторак, О.Б.Кобзар, Ю.Г.Шевчук. – Вінниця : Нова Книга, 2019. – 224 с.
4. Tsyhykalo O.V. Topographical anatomy and operative surgery; textbook for english-speaking foreign students / Olexander Tsyhykalo - Вінниця : Нова Книга, 2011. – 528 с.
5. Moore Keith L., Dalley Arthur F. Clinically oriented anatomy --LIPPINCOTT WILLIAMS & WILKINS A Wolters Kluwer Cornpany - Philadelphia • Baltimore • New York • London Buenos Aires • Hong Kong • Sydney • Tokyo 4th ed.- 1999. – 1183 p.

Допоміжна

6. Бурих М.П. Топографічний підхід до вивчення тіла людини. – Харків, 2005. – 300 с.
7. Вайда Р.Й.// Основи клінічної анатомії та оперативної хірургії. Лекції. – Тернопіль: Укрмедкнига, 2001.- 464 с.
8. Gliedman M.L. Atlas of Surgical Techniques. – New York etc., McGraw – Hill.- 1990.
9. Sabiston D.C. Atlas of General Surgery. - Philadelphia etc., Saunders.- 1994.

15. Інформаційні ресурси

<https://likar.nmuofficial.com>

<https://sites.google.com/view/dep-osta-nmu-kyiv-ukr>

<http://www.medscape.com>

<http://www.meduniv.lviv.ua/links/> Best World Medical Sites Collection for Health Professionals and Medicine Students

<http://www.bsmu.edu.ua/files/CAS/>

http://www.nbu.gov.ua/portal/chem_biol/kaoch/texts.html

<http://www.worldcat.org/>